

A fazékfedő

Volt egyszer egy király s annak három fia. Szép szál legény volt mind a három, már meg is házasodhattak volna, de az apjuk hiába beszélt nekik, hogy így s úgy, asszony kell a házhoz: nem volt kedvük a házasságra, mert nem találtak az országban szívük szerint való feleséget.

Azt mondta a király:

- Már bizony, ha nem találtok, menjetek idegen országba, s keressetek magatokhoz valót.

Elindultak a királyfik, s addig mentek, mendégéltek, míg idegen országba nem értek. Egyszer, ahogy rájuk esteledett, betértek egy kicsi házba, hogy ott megháljanak. Egy öregasszony szundikált a kuckóban, de olyan öreg, hogy az orra a földet verte. Köszönnek illendőképpen:

Adjon isten jó estét, öreganyó!

Adjon isten – fogadja az öregasszony -, hát ti mi jóban jártok, fiaim?

Mondják a fiúk, hogy miben járnak.

- Hm, hm – hümgetett az öregasszony -, csak vacsoráljatok s feküdjetek le, reggelig majd gondolk valamit.

Nagy hirtelen tüzet rakott, s olyan vacsorát csinált a fiúknak, hogy nem győzték törölgetni a szájukat. Aztán lefeküdtek, s aludtak, mint a bunda.

Reggel, amikor indulóban voltak, s megköszönték szépen a vacsorát s szállást, mondja az öregasszony:

- No, édes fiaim, nesztek, adok három piros almát, még hasznát vehetitek. De jól megjegyezzétek, hogy csak olyan helyen vágjátok fel, ahol víz van, máskülönben erősen megbánjátok.

Megköszönték a fiúk a vénasszony szívességét, szépen elbúcsúztak, s mentek tovább isten hírével. Hét nap s hét éjjel folyton-folyvást mente, de egyik sem nyúlt az almájához, pedig hej, de jó lett volna! Hanem mikor a hetedik éjjel letelepedtek egy fa alá, a legidősebb elévette az almáját, nézte, nézegette, forgatta a tenyerében, s addig nézte, forgatta, hogy erősen megkívánta. Gondolta magában ő bizony kettévágja, akármi következék utána. Elévette fehérvári bicskáját, s nyissz! kettéhasította az almát.

Hát, uram, teremtőm! – egy olyan gyönyörűséges szép lány pattant ki az alma beléből, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem. De ahogy kipattant a leány, az volt az első szava: "vizet, vizet, mert mindjárt meghalok!"

No hiszen, szaladt a legény esze nélkül a víz után! De szaladhatott, egy cseppeds csepp vizet sem talált, s mire nagy lelkendezve visszaszaladt a fa alá, a szépséges szép leány meghalt. Búsult a királyfi, majd fölvetette a nagy erős búbanat, de már búsulhatott, sírhatott: a szép leány föl nem ébredett.

Eltemették a leányt a fa alá, s mentek tovább nagy búsan. Este megint egy nagy fa alá heveredtek, s most a középső fiú vette elő az almáját. Úgy tetszett neki, hogy a fától nem messze egy tó van, gondolta magában: na, felvághatja az almáját bátran, nem jár úgy, mint a bátyja.

Föl is vágta egyszerre, s hát ebből is egy szépséges szép leány pattant ki, szebb az elsőnél is.

Vizet, vizet, mert mindjárt meghalok! – kiáltott ez is.

Szaladt a királyfi a tó felé, de mintha az is szaladt volna előtte, mind messzebb, messzebb látszott, s hát biza nem is tó volt az, hanem délibáb!

Mire visszaszaladt a fa alá, az a leány is meghalt.

Eltemették keserves sírással a leányt, s a két idősebb fiú búsan megfordult. Azt mondták az öccsüknek: “Te csak menj, mi visszafordulunk a hazánkba, s meg sem házasodunk.”

Elváltak a fiúk, a két idősebb ment hazafelé, a legifjabb pedig tovább, toronyirányba.

Addig ment, mendegélt, míg egy városnak a határába nem ért. Ott egy fának a tövében kutat talált, s leült a kút mellé. Gondolta: itt már föl vághatja az almáját, ha ebből is leány pattan ki, megitathatja.

Vette bicskáját, s kettéhasította az almát a kellős közepén. Bezzeg, hogy kipattant ebből is egy szép leány – de milyen szép! – mint az égen ragyogó csillag, még annál is szebb, és ennek is az volt az első szava: “Vizet, vizet, mert mindjárt meghalok!”

Kétszer sem mondotta ezt a királyfi, pörge kalapjának a karimáját telemerítette, és megitta a leányt. Most még szebb volt, ezerszer szebb!

- Hallod-e te szép leány – mondotta a királyfi -, én most bemegyek a városba, s hozok onnét drága aranyos ruhát tenéked, várj reám addig.

Jól van – mondotta a leány -, de ültess fel elébb a fára, nehogy valaki meglásson, míg odajársz.

A királyfi szép gyöngén megfogta a leányt, fölültette a fára, sűrű leveles ágak közé: no, itt ugyan senki meg nem látja!

Aztán bement a városba. Egyszerre csak egy cigányasszony jő a kúthoz, fölébe hajlik, hogy igyék belőle, s hát mit lát a kútban! Egy gyönyörűséges szép leány arcot.

Ne, te, ne!- mondja a cigányasszony. - De megszépültem!

Az ám, nem sokáig tartott az öröme, mert ahogy fölkel a kút mellől, megpillantotta a leányt a fán.

Mit csinálsz azon a fán, te leány? – kérdezte a cigányasszony.

A szép leány elmondott mindent, úgy ahogy történt.

- Jaj de szép vagy- hízelkedett a cigányasszony -, gyere le a fáról, hadd lássam közlőrl a gyönyörűséges arcodat.

A szép leány azt mondta, hogy nem mehet le, mert megharagudnék rá a királyfi; ha közelről akarja látni, másszék fel a fára.

- Megyek, megyek, te gyöngyvirág – mondta a cigányasszony, s mint a macska, olyan hirtelen fölmászott a fára.

Ott ölelgette, csókolgatta a leányt, s egyszerre –puff! beletaszította a kútba.

Jön vissza a királyfi a drága aranyos ruhával, de csak hogy sóbálvánnyá nem változik, amikor meglátja a cigányasszonyt.

- Csudálkozol, ugye – mondta a királyfinak -, hogy úgy megfeketedtem! Ne búsulj emiatt, megszépülök ismét, csak vigy haza.

Elszontyolodott a királyfi, de mit csináljon? Hátha csakugyan ismét megszépül? Levette a fáról a cigányasszonyt, felöltöztette az aranyos ruhába. Aközben látja a cigányasszony, hogy a kútban egy aranyhal úszik. Mindjárt gondolta, hogy ez nem lehet más, mint a szép leány, kapkodott is utána, hogy kifogja, de az aranyhal mindig kisiklott a keze közül.

Na, hazamentek, összeesküdtek, s a királyfinak lassan mintha meg is jött volna a kedve, mert a cigányasszony sem volt olyan rettenetesen csúnya a szép drága köntösökben. De a cigányasszony csak nem tudott nyugodni amiatt az aranyhalacska miatt. Attól félt, hogy egyszer mégiscsak visszaváltozik leánnyá, s vége az ő életének, ha kitudódik a hitványsága. Betegnek tette magát, s azt kívánta az urától, hogy fogassa ki az aranyhalacska, mert meghal, ha annak a májából nem eszik.

A király még aznap hívatta az udvari halászt, megmagyarázta, hogy hol, merre van az a kút, amelyikben a királyné aranyhalat látott, s megparancsolta, hogy fogja ki.

Egy nap, két nap ahogy elmúlt, jött a halász az aranyhallal, kivették a máját, megsütötték, s a királyné megette. De amint a halat tisztították, egy halpénz ott maradt az udvarban, s másnap reggelre egy szép fa nevedett a helyén.

Csudálkozott a királyné, de még a nép is, hogy ilyen hirtelen fa nőtt az udvaron.

- Bizonyosan az a szép leány lesz – gondolta magában, s megint nem volt nyugta, míg a király a fát is ki nem vágatta.

Elégették a fának minden ága-bogát, de egy szép darab forgácsot mégis hazavitt az egyik favágó ember, s otthon a felesége fazékfödőnek használta.

Egyszer az asszony elmegy hazulról jókor reggel, hogy még a szobát sem seperhette ki. Megy haza este, s hát a szoba szépen ki van seperve!

Nem tudta elgondolni, hogy ugyan miféle csudalék járhatott itt. Elmegy másnap reggel, hazamegy este, s hát a szoba megint ki van seperve, az asztal megterítve, vacsora elkészítve.

Majd felvetette a csudálkozás az asszonyt is, az urát is. Harmadnap reggel az asszony úgy tett, mintha elmenne, de megállott az ajtó előtt, s bekukucskált a kulcslyukon.

Hej, mit látnak szemei! A fazékról csak legurul a fedő, gurul, gurul a földön, s egyszerre csak leánnyá változik! Aztán csak fogja a leány a seprűt, kisépri a szobát, s mikor mindent szépen rendbe rakott, főzéshez látott.

Bemegy a szegény asszony, megfogja hirtelen a leányt, s kérdi: hát te ki vagy, mi vagy, hogy kerültél ide?

Elmondja a leány, hogy mi történt vele. Nosza, szaladt a szegény asszony a királyhoz, s jelenti, hogy mit látott, hallott.

De futott a király is nagy lelkendezéssel a szegény asszony házához. Hát csakugyan, ott volt az a szépséges szép leány, aki a piros almából pattant ki. Hozatott neki egyszeribe szép aranyos ruhát, hatlovas hintót. Felöltöztette, a hintóba beültette, s úgy vitte a palotába. Már messziről kiabált a cigányasszonynak: “Bújj ki a házamból, boszorkány!”

Hiszen nem kellett kétszer mondani: futott esze nélkül, mikor meglátta a szép leányt, meg sem állott a világ végéig.

A királyfi még aznap összeesküdött a szép leánnyal. Lakodalom után dióhéjba kerekedtek, a Dunán leereszkedtek.

Holnap legyenek a ti vendégeitek.